

באר הגולה
ב הרא"ה ג' ע"ש

(ד) *ואפלו לא עשה (ב) צרכיו, וכן נהגו (אבודרסם). במים הפסולים לנטילת ידיים לסעודה (ג) [ג] *לקמן
(ה) סימן ק"ס פשרים לנטילת ידיים (ה) לתפלה. ימיהו יש מי שאומר (ו) דלא מברך (ז) [ד] (ח) *עליהו:

שערי תשובה

וכמו שכתבנו בסיומן א', עין שם: [ב] צרכיו. עין באר היטב. ובכרפי יוסף סימן ו' כתב, דאם לא עשה צרכיו בבקר לא יברך אשר יצר, ואם עשה צרכיו ויגבר וזמן מה שלא בוד, שוב לא יברך. עין שם. ועין לקמן סימן ו' ג' [ג] לקמן. עין באר היטב. ועין ביד אפרים שנואה שכתב היטב הגיה בדברי הפגן אברהם סעף ק"ס ג' וסעף ק"ס ד' שבמגן אברהם הם סעף ק"ס אחר, וזה כון, ודלא כיש מגיהין בענין אחר, עין שם. וכתב בשלמי צבור, מים שכתביות שהוציאו בהם שבר או מי ורדים הנגזרים דרך הספון מן הירד, ובמים שכתביות בתוכה מצננים את הספון (הוא כמו במדינתנו במלאכת הדין שרף), לפי מה שכתב הרמ"א דאף בשחרית לא יברך על מים שנשתנו מראיתו או נעשה בהם מלאכה, ומים אלו נעשה בהם מלאכה, כמבאר בסיומן ק"ס, לכן יש לשל בהם אם אין לו אחרים ולא יברך על נטילת ידיים. עין שם. ועין לקמן סעף ק"ס ה' שדעת אחרונים במים שנעשה בהם מלאכה שישל יברך גם כן, אם כן בשעת הדחק שאין לו אחרים כי אם המים הללו הנגזרים, יכול לשל

באר היטב

ויבגמרא לא משמע כן, ועין סימן מ"ו. ואיתא בברכות דף נ"א, אל תטל חלוקה שחרית מיד השמש ותלבש (כתב בספר עמק ברכה, וכן בברכת נטילת ידיים שיש בו י"ג תבות נגד י"ג מדות): (ב) צרכיו. משום דנעשה בריה תרושה. בכתבים משמע שיברך על נטילת ידיים תוך אחר כך יעשה צרכיו ואמר אשר יצר. ומגן אברהם כתב שטוב לעשות צרכיו תחלה ויברך על נטילת ידיים ואשר יצר, ומכל שכן אם צריך לנקביו שאסור לו לברך, עין שם: (ג) לקמן. כונת רמ"א דווקא מים שנשתנו מראיתו או נעשה בהם מלאכה, המזכרים בסיומן ק"ס, אבל כלי וכן גברא אינו מעכב ויברך, כמו שכתבנו סעף ו': (ד) לתפלה. דכאן לא צריך רק משום נקיית בעלמא: (ט) עליהו. וב"ח פסק דברך עליהם על נטילת ידיים, וכן כתבו רש"ל ודפסק אליעזר:

עין לקמן סעף ק"ס ו'. ועין לקמן סעף ק"ס ז'. ועין שם בשלמי צבור שכתב שמים הנותרים אם כן לדעת רמ"א יטל ולא יברך. ושם בסיומן ק"ס מבאר שהב"ח ושאר אחרונים מחמירין בנטילת ידיים לסעודה במים ששתה מהם ק"ס או חויר, ודווי לה כשוכניו, והש' להחמיר גם כן שלא לשל מהם גם כן שחרית כי אם בשעת הדחק. ולענין ברכה, מי שנוהג כרמ"א גם כן לא יברך. ועין שם עוד כמה חלוקי דינים שיש ללמד מהם לכתא: [ד] עליהו. עין באר היטב. ומי שנוהג בהשליחו עירך ונטל מאלו בלא ברכה, אם אחר כך נודפנו לו מים כשרים חזרו ונטל

באור הלכה

* ואפלו לא עשה צרכיו. עין במשנה ברוכה בסופו. וזה לשון המ"י אדם בכלל ו' סעף ה, וכן להמתי' לברך על נטילת ידיים עד לאחר שמנקה עצמו ורוצה להתפלל. דאז יצא לכלי עלמא, אבל כשברך מקדם ואחר כך יפנה, להרא"ש צריך לחזר ולברך, ואף דלא קימא לן הכי, מכל מקום נכון להזהר בזה, שם במגן אברהם סעף ק"ס א. עד כאן לשונו. (משמע שהיה לו גרסא אחרת במגן אברהם, ובאמת לפי מה שכתבנו לפנינו אין לו שום באור, ועין באחרונים). וכן כתב הגאון ר' חיים צאנזאר בהגהותיו. ומשמע מן המ"י אדם דמי שהיה קם וזמן הרבה קדם התפלה, אפלו אם הטיל מי רגליו, דזה כבר נקרא בשם עשית צרכים, מכל מקום כיון דמסתמא כשיגיע בבקר וזמן תפלה ילך בבית הכסא לנקות עצמו, יתמין עתה מברכת על נטילת ידיים עד הבקר כשיגיע עצמו קדם התפלה, כדי לצאת דעת הרא"ש דסבירא לה דעקרה נחמן בשביל התפלה. ולכאורה קשה על עצתו, איך יצא עתה בברכתו אלבא דהרשב"א, הלא בזה שנטל ידיו תוך פשקם יצא ידי חובת נטילה, ואיך יאמר עתה על הנטילה שנטלה וצננו על נטילת ידיים ולומר דהברכה זו קאי על נטילה ראשונה, הלא יש הפסק גדול, ולכתותיה יש להזהר בזה מאד, כמבאר בהרבה אחרונים בסיומן ו', עין שם. אמנם באמת אפשר לישב, ודווי כתב הבית יוסף בסיומן ו', דלפעם הרשב"א דמשום בריה תרושה, נטל לאחר ולסדרה עם שאר הברכות אף שהוא הפסק גדול, אך אם כן יהיה צריך לברך אחר זה תוך גם שאר ברכות השחר, ומסתמא לשון השערי תשובה בסיומן ו' סעף ק"ס ה משמע שאין סובר כהמ"י אדם, אלא תוך אחר עשית הצרכים מברך על נטילת ידיים ואשר יצר, וכן בדרך המ"י לא נזכר שום חלוק בענין זה, ואפשר שהשעם הוא משום קשיטתנו הג"ל, וכן מוכח בשערי תשובה סעף ק"ס ד' שזו היא שישתו. אחר כך מצאתי בספר מעשה רב כהמ"י אדם, שכתב שיש לסמוך ברכת על נטילת ידיים לתפלה, ולא יאמר אותו תוך פשקם כשאין דעתו להתפלל מיד, ובלבד שלא ישכח, עד כאן לשונו. ואף דיש לדחות דהוא קאי שם לשיטתו דפסק שם כהרא"ש דצריך לברך לכל תפלה, מה שאין כן לדו"ן, מכל מקום יותר טוב לעשות כהמ"י אדם, דזה אלבא דהרא"ש בודאי יוצא, ואפשר גם להרשב"א לפי מה שכתב הבית יוסף וכנ"ל, מה שאין כן אם לא יעשה כונתו, להרא"ש בודאי אינו יוצא, וכדמוכח בתשובת הרא"ש

משנה ברורה

באחרונים. וכתב הפרי מגדים, דלפי השעם דברייה תרושה, אם היה נעזר כל הלילה דאז לא נעשה בריה תרושה בבקר, אין יכול לברך אשר יצר אם לא עשה צרכיו. יש אומרים, דאם השתי' בלילה יוכל לסמוך לענין ברכת אשר יצר על אשר יצר דשחרית, (ה) וצריך עיון לדינא. גם פעמים רבות יקרה שברך משתוקק עוד הפעם להטיל מי רגליו, ולא יוכל לחזור עוד הברכת אשר יצר דבבקר על זה הטלה דלילה, ויברך לקמן בסיומן ו' במשנה ברוכה סעף ק"ס א'. וירא שמים חמיר על עצמו ויטל ידיו וילבש מכנסים או יתגר בשאר דבר להפסיק בין לבו לערוה, ויברך אשר יצר. אך יראה בעת הברכה להרחיק מהעביט של המי רגליו ד' אמות אם הוא עומד בחדרו. ואם לא היה העביט מיוחד לזה, די בהטלת רביעית מים לתוך המי רגליו ככל פעם ופעם שמשתי': (ד) ואפלו וכו'. והרוצה להסתלק מן הספק, (ו) יזהר לעשות צרכיו תוך אחר שצרה מים על ידיו ג' פעמים, וכשיצא מבית הכסא יטל ידיו פעם שניה ויברך אשר יצר, ויצא ידי חובת לכלי עלמא. וטוב יותר (ו) שלא יברך אפלו ברכת נטילת ידיים עד לאחר נטילה שניה שנוטל אחר יציאתו מבית הכסא, ובפרט אם היה צריך לנקביו בעת נטילה ראשונה, שאז בודאי אינו רשאי לברך. והמ"י אדם כתב דנכון להמתין מלברך על נטילת ידיים עד לאחר שמנקה עצמו ורוצה להתפלל, עין שם טעמו. אחר כך מצאתי בספר מעשה רב שכן היה נוהג הגר"א ז"ל, ועין בבאר הלכה: (ה) סימן ק"ס. דהינו מים שנשתנו מראיתו או נעשו בהם מלאכה (ח) או מלוחים או סרחים, שאין הכלל יכול לשנות מהם, ומשום הכי ראויים לתפלה, דכאן לא צריך רק משום נקיית בעלמא: (ו) דלא מברך. ורצה לומר, על נטילת ידיים, רק (ט) על נקיית ידיים: (ז) עליהו. (י) והאחרונים הכריעו דיוכל לברך על נטילת

שהובא בבית יוסף. וגם מהרמב"ם משמע שסובר כהרא"ש דעיקר נחמן נטילת ידיים בשביל התפלה ולא בשביל בריה תרושה, מדסובר דצריך לברך לכל תפלה, בפרק ד' מהלכות תפלה הלכה ג' / והובא בבית יוסף לקמן בסיומן צ"ב: * לקמן סימן ק"ס. עין משנה ברוכה, ועין במגן אברהם ובשערי תשובה ובפרי מגדים, ומשמע מהם דכונת הרמ"א לומר דווקא בזה אנו חוששים לדעת ה"ש מי שאומר דלא מברך עליהו, אבל כלי וכן גברא או אם אין לו רביעית מים, בודאי יוכל לברוכי על נטילת ידיים. ומה שסיים הרמ"א בסעף ז' בהג"ה ושאר הדברים הפוסלים, לא קאי רק אדם אין לו רביעית מים. ומבאר הגר"א סעף ז', וכן סובר בפרישה, משמע דלדעת הרא"ה לא יברך אם אין כלי וכן גברא. ולא העתקתי כל זה משום דאין נפקא מנה לדינא, דבלא הכי הכריעו האחרונים (המה הרש"ל ודפסק אליעזר וכו') ואליה רבה דרך המ"י וארצות חיים) ואפלו על מים הפסולים לגמרי יוכל לברך על נטילת ידיים, וכן משמע מבאר הגר"א דפסק דין זה להא דבסעף כ"ב, ושם משמע מנה דמצדד לפסק דברך על נטילת ידיים ונקיית הפגן אברהם שם. וכל זה לדינא, אבל לכתחלה נכון להיש' ולהקפיד אפלו על כלי וכן גברא גם כן, וכמו שכתבנו בסעף ו': * עליהו. עין

שער הציזון (ה) סאלה רבה, והבא בפרי מגדים: (ו) כתבים, מגן אברהם: (ז) מגן אברהם: (ח) פרי מגדים: (ט) לבוש ופרישה, ונצטרך וקנים הגר"א: (י) מקור בבאר הלכה: ביצחק יקרא סימן ו' ורוצה להתפלל. עין בהערה לסימן ו' סימן ח.